

EBEVEYNLERİN EVLİLİK UYUMU VE ALGILADIKLARI SOSYAL DESTEK İLE ALTI YAŞ ÇOCUKLARININ PROBLEM DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Saide ÖZBEY

*Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi
Anabilim Dalı, Ankara/ Türkiye.*

Özet

Bu araştırma okul öncesi dönem çocukların problem davranışları ile ebeveynlerin evlilik uyumları ve sosyal destek sistemleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ilinde resmi ilköğretim okullarına bağlı anasınıfına devam eden 89 altı yaş çocuğu ve 89 ebeveyn olmak üzere toplam N=178 kişi oluşturmaktadır. Araştırmada “Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği” (Preschool and Kindergarten Behaviour Scales (PKBS-2) ’nin “Problem Davranış Ölçeği” kısmı, “Evlilik Uyum Ölçeği” ve “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” olmak üzere 3 farklı veri toplama aracı ve ailelere ilişkin bilgileri edinme amacıyla “Kişisel Bilgi Formu ” kullanılmıştır. Araştırma betimsel bir araştırmadır. Araştırma sonucunda, çocukların problem davranışlarıyla ebeveynlerin sosyal destek sistemleri arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Çocukların dışa yönelim problem davranışlarıyla ebeveynlerin evlilik uyumları arasında da negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Çocukların problem davranışları ebeveynlerin evlenme biçimi, aile biçimi ve evlilik süresine göre değişiklik göstermemektedir ($p>0.05$).

Anahtar Kelimeler: *Okul öncesi, çocuk, problem davranış, evlilik uyumu, sosyal destek.*

AN INVESTIGATION ON THE RELATIONSHIP BETWEEN SIX-YEAR-OLDS' CHILDREN PROBLEM BEHAVIORS AND MARITAL ADJUSTMENT IN THE FAMILY AND PERCEIVED SOCIAL SUPPORT

Abstract

This study was carried out in order to determine the effects of parents' marital adjustments and social support systems on preschoolers' problem behaviors. The universe of interest for this study included preschoolers, aged six, enrolled in public schools and their families in Ankara. The sample of this study consisted of 89 preschoolers, aged six, and 89 parents randomly selected from these districts, in

total N=178 people. “*Problem Behavior Scale section of Preschool and Kindergarten Behavior Scales (PKBS-2)*”, “*Marital Adjustment Scale*”, and “*Multidimensional Scale of Perceived Social Support*” were used as data collection tools and “*Personal Information Form*” was used to collect demographic data. The present study is a descriptive study. According to the statistical analyses, it was determined that there was a statistically significant negative correlation between preschoolers’ problem behaviors and parents’ social support systems ($p<0.05$). Similarly, there was a statistically significant negative correlation between preschoolers’ externalizing problem behaviors and parents’ marital adjustments ($p<0.05$). Problem behaviors of children doesn’t differentiate according to the variables like; form of marriage, type of marriage, the duration of marriage ($p>0.05$).

Keywords: Kindergarden, child, problem behavior, married adjustment, perceived social support

1. Giriş

Aile Sistem teorisine göre aile, içerisindeki bireylerin hem birbirlerine hem de aile içi kurallara saygı içerisinde olunması gereken bir sistem olarak düşünülmektedir. Bu sistem içerisinde alt sistemleri oluşturan üç ilişkinin niteliği önem taşımaktadır. Söz konusu ilişkiler *ebeveynin birbiriyle olan ilişkisi*, *ebeveyn çocuk ilişkisi* ve *kardeşlerin birbiriyle olan ilişkileridir* (Parke,2004:365; Hakvoort vd.,2010:183). Alt sistemlerden birisindeki duyguların ve davranışların niteliği diğer alt sistemleri de etkilemektedir. Ebeveyn alt sistemindeki ilişkilerin olumlu ya da olumsuzluğu, evlilik uyumunun niteliği ebeveynin çocukla iletişimini de aynı yönde etkileyebilmektedir (Hakvoort vd., 2010:183). Evlilik uyumunun, eşlerin hem bedensel hem de ruh sağlığı üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Kişiler arası ilişkilerin algılanış biçimi, eşlerin sorun çözme becerileri evlilik uyumunda önemli faktörler olarak ele alınmaktadır (Erdoğan, 2007: 9,14,19).

Evlilik uyumunun çocuk davranışı üzerinde doğrudan ya da dolaylı olarak etkisi bulunmaktadır. Bandura’nın (1979) sosyal öğrenme teorisine göre, çocuk uyumsuz davranış örneklerini gözlem yoluyla öğrenmektedir. Evliliklerindeki uyumsuzluk nedeniyle ebeveynlerin olumsuz davranış örnekleri sergilemeleri kaçınılmaz hale gelebilir; ebeveynlerin psikolojik problemleri de artabilir. Bu durum ise ebeveynin çocuklarıyla olan iletişimini olumsuz etkileyerek çocukların problem davranış geliştirmelerine ve olumsuz davranışları model almalarına neden olabilir (Akt:Henderson vd., 2003:34; Özbey,2009:49).

Evlilik, ebeveyn çocuk ilişkisindeki etkin rolü açısından önemli görülmektedir. Evlilikteki uyumun niteliği ailenin yaşam kalitesini ortaya koyar. Ebeveynlerin birbirleriyle olan olumsuz ilişkileri bireyleri birçok farklı olumsuz davranışlara sürükleyebilmektedir. Evlilik uyumunun bozulması durumunda hem eşler hem de çocuklar travma yaşayabilmektedir (Fidanoğlu,2007:5). Eşler arası uyumun bulunmama-

sı ebeveynlerin anne ve babalık rollerini de olumsuz etkilemektedir. Eşler arası çatışma nedeniyle ebeveynin çocuklar üzerindeki disiplini azalmakta, davranışları tutarsızlaşmakta ya da ebeveynler çocuklarından uzaklaşmaktadır. Söz konusu durum çocukta uyum problemlerine neden olmaktadır. Eşler arası uyumun azaldığı durumlarda bazen de ebeveynler çocuklar üzerinde psikolojik ve duygusal kontrolü arttırdıkları için çocuklarda kaygı ve içe yönelim problem davranışlar meydana gelebilmektedir. Çocuklardaki uyum problemlerinin önlenmesi için hem ebeveynin çocukla etkileşimi hem de birbiriyle etkileşiminin niteliğinin artırılması önem taşımaktadır (Şirvanlı Özen,1998:2,3; Zubrick vd.,2005:287; Yaşar,2009:7). Geçmişten günümüze yapılan araştırmalarda aile yapısının niteliği ve evlilikte yaşanan sorunların çocukların problem davranışlarının nedenini oluşturabileceği; aile uyumu ile çocukların problem davranışları arasında negatif bir ilişki bulunduğu saptanmıştır (Brett,1993:1; Amato,2005: 1; Jenkins vd.,2005:24) Cui vd. 2005:812; Kargı ve Akman,2006:140; Savi,2008:209,210). Amato (2005: 80), boşanmış ailelerdeki çocukların sosyal ve duygusal yönden olumsuz etkilendiğini ancak sürekli olarak sorunların yaşandığı ailelerdeki çocukların boşanmış ailelerdeki çocuklara göre daha fazla problem davranışlar sergileyebildiğini belirtmektedir. Bu nedenledir ki aileye ilişkin özelliklerin çocuğun sosyal duygusal ve zihinsel gelişimine etkisi, geçmişten günümüze araştırmacıların hala üzerinde durduğu konulardan birisidir.

Tutarlı ve kararlı bir aile ortamında büyüyen çocuğun ebeveynle etkileşimi daha nitelikli olmakta ve çocuklar evliliklerdeki stresin ve üzüntünün yaratacağı olumsuz etkilerden uzakta daha sağlıklı bir büyüme dönemi geçirmektedirler. Evlilikteki uyum çocukların da uyum becerilerini geliştirirken; ebeveynlerin aile içindeki memnuniyetsizliği; çocukların da umudunu azaltmakta, hayata bakış açısını olumsuz etkilemektedir (Donma ve Donma, 2006: 67).

Ebeveynlerin evlilik uyumunu yakalayabilmeleri ailenin yapısı, eşlerin evlenme biçimi ve evliliklerinde geçirdikleri süreden etkilenebilmektedir. Geniş aile yapısında özellikle kayınpeder ve kayınvalide evliliklerde sorun kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Anne ve babaların çocuklarının evlilikleri üzerindeki olumsuz etkisi ise evlilik yıllarının ilerlemesiyle azalmaktadır (Kocadere, 1995:10). Geniş aile yapısında anne ve babaların ebeveynlik görevlerini gereği gibi yerine getirmelerini, aile büyükleri engelleyebilmektedir. Söz konusu durum çocuklarda problemleri davranışların gelişmesine zemin hazırlamaktadır (Savi, 2008: 23).

Ebeveynlerin evlilik uyumlarını etkileyen birçok faktör bulunmakla birlikte ebeveynlerin sosyal destek kaynakları evlilik uyumunda önemli rol oynamaktadır. Sosyal desteği; *bireyde stres meydana getiren durumların olumsuz sonuçlarını azaltan değerlerin ve duyguların paylaşılmasına yardımcı olan, sosyal rollerin ve yaşamın getirdiği yeniliklere ve rollere uyum becerisini destekleyen bir sistem* olarak tanımlamak mümkündür. Bu sistem içerisinde akraba, kişiye yakın bir insan ya da aile bulunmaktadır. Sosyal destek sistemi ebeveynlerin ve çocukların davranışlarını etkilemekte, yerliliklerini güçlendirmekte ve bu yönüyle eğitici işlev görmektedir. Bununla birlik-

te sosyal desteğin fiziksel ve ruhsal rahatsızlıklarda iyileştirici rol üstlendiği de belirlenmiştir. Sosyal destek sistemi ebeveynlere gereksinim duydukları noktada yardımcı olmakta ve stresli durumlarda kişiler arası ilişkileri sağlayarak stresin birey üzerindeki etkisini hafifletmektedir (Kaner,2010:17). Okanlı vd.(2003) eşlerinden sosyal destek gören annelerin problem çözme becerilerinin önemli ölçüde geliştiğini saptamıştır. Donma ve Donma (2006:140), ailenin komşuluk ilişkilerinin gelişmesinin çocuğun da gelişimi üzerinde önemli rol oynadığını belirtmektedirler. Ekolojik sistem yaklaşımına göre, çocuğun içinde bulunduğu en yakın ve en uzak çevre onun davranışlarını şekillendirmesinde önem taşımaktadır. Dolayısıyla çocuk, anne ve baba gibi yakın çevresinin yanı sıra ailenin etkileşimde bulunduğu sosyal çevresinden de dolaylı olarak etkilenmektedir (Artzaba-Poria ve Pike,2005:533).

Ebeveynlerin evlilik uyumları ve sosyal destek kaynaklarının niteliği çocuklarıyla etkileşiminde doğrudan ya da dolaylı etkiye sahiptir. Bireylerin mutlulukları ve olumlu sosyal destek algıları çevresindekilerle iletişimine yansiyabilmektedir. Söz konusu durumun çocuklar üzerinde de olumlu ya da olumsuz etki bırakması kaçınılmazdır.

Bu nedenle bu araştırma aileye ilişkin bazı özellikler ile çocukların problem davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, çocukların problem davranışlarının ebeveynlerden kaynaklanan nedenleri konusunda, ebeveynlerin farkındalıklarını geliştirmek açısından önem taşımaktadır. Bununla birlikte araştırmanın, aile danışmanlarına, psikologlara ve problem davranışlara ilişkin yapacakları çalışmalarda araştırmacılara ışık tutacağı düşünülmektedir.

2. Yöntem

Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Araştırmada, altı yaş çocukların problem davranışlarının ebeveynlerinin evlenme biçimi, evlilik süresi, aile biçimine göre değişip değişmediği; ebeveynlerin evlilik uyumları ve algıladıkları sosyal destek sistemleri ile altı yaş çocuklarının problem davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ankara merkez ilçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilköğretim okullarının anasınıfına devam eden 89 altı yaş çocuğu ve 89 ebeveyn olmak üzere toplam N=178 kişi oluşturmaktadır. Ebeveynlerin 74'ü anne, 15'i babadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada “Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği” (Preschool and Kindergarten Behaviour Scales (PKBS-2)’nin “Problem Davranış Ölçeği”, “Evlilik Uyum Ölçeği” ve “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

1. “Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği” (Preschool and Kindergarten Behaviour Scales (PKBS–2))

Merril (2003) tarafından geliştirilmiş olan ölçeğin Türkiye’de geçerlik ve güvenilirlik çalışması Alisinanoğlu ve Özbey tarafından (2009) yapılmıştır. Ölçek *Sosyal Beceeri Ölçeği* ve *Problem Davranış Ölçeği* olmak üzere iki bağımsız ölçekten oluşmaktadır. Bu çalışmada *Problem Davranış Ölçeği* kullanılmıştır. Problem Davranış Ölçeği Dışa Yönelim, İçe Yönelim, Anti Sosyal ve Ben Merkezci olmak üzere dört faktörden oluşmaktadır. Problem Davranış Ölçeği birinci faktör için yapı güvenirliliği .96, açıklanan varyans .62; ikinci faktör için yapı güvenirliliği.90, açıklanan varyans .65, üçüncü faktör için yapı güvenirliliği .89, açıklanan varyans .73, dördüncü faktör için yapı güvenirliliği .75, açıklanan varyans .51 olarak saptanmıştır. Problem Davranış Ölçeği birinci faktörün Cronbach Alfa değeri .95, ikinci faktörün Cronbach Alfa değeri .87, üçüncü faktörün Cronbach Alfa değeri .81, dördüncü faktörün Cronbach Alfa değeri .72; Problem Davranış Ölçeği toplam Cronbach Alfa değeri .96 olarak Alisinanoğlu ve Özbey (2009) tarafından saptanmıştır.

Problem davranış Ölçeği 4’lü derecelendirme içeren likert tipi bir ölçektir. Problem Davranış Ölçeği’nden çocukların alacağı yüksek puanlar problem davranışların fazla olduğunu; düşük puanlar ise problem davranışların düşük olduğunu ifade etmektedir.

2.Evlilik Uyum Ölçeği (Marital Adjustment Test)

Locke ve Wallace (1959) tarafından geliştirilmiş ve Türkiye’de Tutarel Kışlak (1999) tarafından geçerlik güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek 15 maddeden oluşmakta olup iç tutarlık (Cronbach Alpha) katsayısı .84 olarak saptanmıştır. Ölçeğin iki yarım test güvenirliliği (split-half) $r = .84$ ’dür. Evlilik Uyum Ölçeği genel evlilik niteliğini ölçmekle birlikte, çeşitli konularda (aile bütçesi, duyguların ifadesi, arkadaşlar, cinsellik, toplumsal kurallar, yaşam felsefesi) anlaşma ya da anlaşmama ile ilişki tarzını da (boş zaman, ev dışı etkinlikler, çatışma çözme, güven) ölçmektedir (Tutarel Kışlak,1999: 51).

Evlilik Uyum Ölçeği’nde 43 puan kesme noktası olarak belirlenmiş olup 43 puan evlilik uyumunun yüksek;43 puanın altında kalanların ise evlilik uyumları düşük olarak değerlendirilmektedir. Ölçekten alınabilecek toplam puan 58’dir.

3.Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Multidimensional Scale of Perceived Social Support MSPSS)

“Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ)” Zimet vd. (1988) tarafından geliştirilmiş; Eker, Arkar ve Yıldız (2001) tarafından geçerlik güvenilirlik çalışması yapılmıştır. “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” 12 maddeden oluşan ve *Aile, Özel İnsan, Arkadaşlık İlişkileri* olmak üzere üç farklı kaynaktan alınan sosyal desteğin yeterliliğini değerlendiren bir ölçektir. Ölçeğin iç tutarlık (Cronbach Alpha) katsayısı .89’dur (Eker vd.,2001:18).

4. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu ebeveynlerin evlenme biçimi, evlilik süresi, aile biçimlerine ilişkin soruları içermektedir. Kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Problem Davranış Ölçeği her çocuk için sınıf öğretmeni tarafından doldurulmuştur. *Evlilik Uyumu Ölçeği* ve *Algılanan Sosyal Destek Ölçeği* ise çocukların ebeveynleri (74 anne, 15 baba) tarafından doldurulmuştur. Eksik doldurulan anket formları değerlendirilmeye alınmamıştır.

Verilerin analizinde Kruskal Wallis H, Mann Whitney U ve Pearson Korelasyon testleri kullanılmıştır.

3. Bulgular Ve Sonuç

1. Ebeveynlerin Bazı Özelliklerine Göre Çocukların Problem Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Bu bölümde çocukların problem davranışlarının ebeveynlerinin evlenme biçimleri, evlilik süresi ve aile biçimine göre değişip değişmediği incelenmiştir.

a) Ebeveynin Evlenme Biçimi/ Çocukların Problem Davranışları

Çocukların problem davranışlarının ebeveynlerin evlenme biçimine göre değişip değişmediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis H Testi sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Ebeveynlerin Evlenme Biçimine Göre Çocukların Problem Davranış Ölçeği’ne İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Boyutlar	Ebeveyn Evlenme Biçimi	N	Sıra Ort.	X ²	sd	p
P R O B L E M D A V R A N I Ş Ö L Ç E Ğ İ	Dışa Yönelim Dav.	Görücü usulü	45	44.76	.692	2	.707
		Tanışıp anlaşarak	39	44.12			
		Yakın akraba	5	54.10			
		Toplam	89				
	İçe Yönelim Dav.	Görücü usulü	45	46.13	.792	2	.673
		Tanışıp anlaşarak	39	42.76			
		Yakın akraba	5	52.30			
		Toplam	89				

	Boyutlar	Ebeveyn Evlenme Biçimi	N	Sıra Ort.	X ²	sd	p
PROBLEM DAVRANIŞ ÖLÇEĞİ	Antisosyal Dav.	Görücü usulü	45	43.70	.358	2	.836
		Tanışıp anlaşılarak	39	45.97			
		Yakın akraba	5	49.10			
		Toplam	89				
	Ben Merkezci Dav.	Görücü usulü	45	44.29	.071	2	.965
		Tanışıp anlaşılarak	39	45.72			
		Yakın akraba	5	45.80			
		Toplam	89				
	TOPLAM	Görücü usulü	45	44.80	1.415	2	.493
		Tanışıp anlaşılarak	39	43.55			
		Yakın akraba	5	58.10			
		Toplam	89				

Tablo 1 incelendiğinde, ebeveynlerin evlenme biçimine göre çocukların Problem Davranış Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$).

b) Evlilik Süresi/ Çocukların Problem Davranışları

Çocukların problem davranışlarının ebeveynlerin evlilik süresine göre değişip değişmediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis H Testi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Ebeveynlerin Evlilik Süresine Göre Çocukların Problem Davranış Ölçeği'ne İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Boyutlar	Ebeveyn Evlilik Süresi	N	Sıra Ort.	X ²	sd	p
PROBLEM DAVRANIŞ ÖLÇEĞİ	Dışa Yönelim Dav.	1-10 yıl	53	47.68	2.616	3	.455
		11-15 yıl	21	37.43			
		16-20 yıl	8	48.38			
		21 yıl üzeri	7	43.57			
		Toplam	89				
	İçe Yönelim Dav.	1-10 yıl	53	45.44	2.356	3	.502
		11-15 yıl	21	46.76			
		16-20 yıl	8	32.50			
		21 yıl üzeri	7	50.64			
		Toplam	89				

	Boyutlar	Ebeveyn Evlilik Süresi	N	Sıra Ort.	X ²	sd	p
PROBLEM DAVRANIŞ ÖLÇEĞİ	Antisosyal Dav.	1-10 yıl	53	45.88	2.414	3	.491
		11-15 yıl	21	45.60			
		16-20 yıl	8	33.25			
		21 yıl üzeri	7	50.00			
		Toplam	89				
	Ben Merkezci Dav.	1-10 yıl	53	46.49	1.238	3	.744
		11-15 yıl	21	42.86			
		16-20 yıl	8	37.25			
		21 yıl üzeri	7	49.00			
	TOPLAM	1-10 yıl	53	47.25	1.346	3	.718
		11-15 yıl	21	40.24			
		16-20 yıl	8	41.00			
		21 yıl üzeri	7	46.79			
		Toplam	89				

Tablo 2'ye göre çocukların problem davranışları ile ebeveynlerin evlilik süreleri arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$).

c) Aile Biçimi/Çocuklarda Problem Davranış

Çocukların problem davranışlarının aile biçimine göre değişip değişmediğini belirlemek için yapılan Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Ebeveynlerin Aile Biçimine Göre Çocukların Problem Davranış Ölçeği'ne İlişkin Mann Whitney U Testi Testi Sonuçları

	Boyutlar	Aile Biçimi	N	Sıra Ort.	Ort. Topl.	U	p
PROBLEM DAVRANIŞ ÖLÇEĞİ	Dışa Yönelim Dav.	Geniş aile	17	45.12	767.00	593.000	.910
		Çekirdek aile	71	44.35	3149.00		
		Toplam	88				
	İçe yönelim Dav.	Geniş aile	17	52.59	894.00	466.000	.143
		Çekirdek aile	71	42.56	3022.00		
		Toplam	88				
	Antisosyal Dav.	Geniş aile	17	46.41	789.00	571.000	.706
		Çekirdek aile	71	44.04	3127.00		
		Toplam	88				

	Boyutlar	Aile Biçimi	N	Sıra Ort.	Ort. Topl.	U	p
PROBLEM DAVRANIŞ ÖLÇEĞİ	Ben Merkezci Dav.	Geniş aile	17	41.06	698.00	545.000	.532
		Çekirdek aile	71	45.32	3218.00		
		Toplam	88				
	TOPLAM	Geniş aile	17	47.06	800.00	560.000	.645
		Çekirdek aile	71	43.89	3116.00		
		Toplam	88				

Tablo 3'e göre ebeveynlerin aile biçimine göre çocukların Problem Davranış Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Başka bir ifadeyle aile biçimi ile çocukların problem davranışları arasında ilişki saptanamamıştır.

2. Çocukların Problem Davranışları İle Ailelerin Algıladıkları Sosyal Destek Sistemleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Çocukların problem davranışları ile ebeveynlerin algıladıkları sosyal destekleri arasındaki ilişkiye yönelik Pearson Korelasyon Testi sonuçları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Çocukların Problem Davranışları İle Ebeveynlerinin Algıladıkları Sosyal Destekleri Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Testi Sonuçları

		Dışa Yönelim	İçe Yönelim	Anti sosyal	Ben Merkezci	PDÖ TOPL.	Özel İnsan	Aile	Arkdş.	ASDÖ TOPL.
Dışa Yönelim	r	1	.482**	.756**	.637**	.965**	-.264*	-.081	-.279**	-.290**
	p	.	.000	.000	.000	.000	.013	.453	.008	.006
İçe Yönelim	r	.482**	1	.566**	.508**	.669**	-.006	.047	-.128	-.042
	p	.000	.	.000	.000	.000	.953	.659	.232	.693
Anti Sosyal	r	.756**	.566**	1	.665**	.831**	-.104	-.072	-.206	-.173
	p	.000	.000	.	.000	.000	.332	.502	.053	.105
Ben Merkezci	r	.637**	.508**	.665**	1	.751**	-.042	-.030	-.169	-.109
	p	.000	.000	.000	.	.000	.694	.778	.113	.308
PDÖ TOPL	r	.965**	.669**	.831**	.751**	1	-.204	-.058	-.267*	-.246*
	p	.000	.000	.000	.000	.	.055	.591	.012	.020
Özel İnsan	r	-.264*	-.006	-.104	-.042	-.204	1	.261**	.411**	.800**
	p	.013	.953	.332	.694	.055	.	.008	.000	.000
Aile	r	-.081	.047	-.072	-.030	-.058	.261**	1	.257**	.636**
	p	.453	.659	.502	.778	.591	.008	.	.009	.000

		Dışa Yönelim	İçe Yönelim	Anti sosyal	Ben Merkezci	PDÖ TOPL.	Özel İnsan	Aile	Arkdş.	ASDÖ TOPL.
Arkadaş	r	-.279**	-.128	-.206	-.169	-.267*	.411**	.257**	1	.761**
	p	.008	.232	.053	.113	.012	.000	.009	.	.000
ASDÖ TOPL.	r	-.290**	-.042	-.173	-.109	-.246*	.800**	.636**	.761**	1
	p	.006	.693	.105	.308	.020	.000	.000	.000	.

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tablo 4 incelendiğinde, çocukların problem davranışlarıyla ebeveynlerin algıladıkları sosyal destek sistemleri arasında negatif yönde, düşük ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Yani ebeveynlerin algıladıkları sosyal destek arttıkça çocuklardaki problem davranışlar azalmakta; ebeveynlerin algıladıkları sosyal destek azaldıkça çocuklardaki problem davranışlar artmaktadır ($r=-.246, p<0.05$).

3. Çocukların Problem Davranışları İle Ailelerin Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Çocukların problem davranışları ile ebeveynlerin evlilik uyumları arasındaki ilişkiye yönelik Pearson Korelasyon Testi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 5. Çocukların Problem Davranışları İle Ebeveynlerinin Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Testi Sonuçları

		EUÖ Faktör1	EUÖ Faktör2	EUÖ TOP.	Dışa Yönelim	İçe Yönelim	Anti sosyal	Ben merkezci	PDÖ TOP.
EUÖ Faktör 1	r	1	.511**	.962**	-.194	-.074	-.189	-.155	-.191
	p	.	.000	.000	.068	.490	.075	.146	.073
EUÖ Faktör 2	r	.511**	1	.726**	-.178	-.032	-.126	-.049	-.151
	p	.000	.	.000	.095	.763	.239	.646	.157
EUÖ TOPL.	r	.962**	.726**	1	-.212(*)	-.070	-.191	-.140	-.200
	p	.000	.000	.	.047	.517	.072	.191	.060
Dışa Yönelim	r	-.194	-.178	-.212(*)	1	.482**	.756**	.637**	.965**
	p	.068	.095	.047	.	.000	.000	.000	.000
İçe Yönelim	r	-.074	-.032	-.070	.482**	1	.566**	.508**	.669**
	p	.490	.763	.517	.000	.	.000	.000	.000
Antisosyal	r	-.189	-.126	-.191	.756**	.566**	1	.665**	.831**
	p	.075	.239	.072	.000	.000	.	.000	.000

		EUÖ Faktör1	EUÖ Faktör2	EUÖ TOP.	Dışa Yönelim	İçe Yönelim	Anti sosyal	Ben merkezci	PDÖ TOP.
Ben Merkezci	r	-.155	-.049	-.140	.637**	.508**	.665**	1	.751**
	p	.146	.646	.191	.000	.000	.000	.	.000
PDÖ TOPL.	r	-.191	-.151	-.200	.965**	.669**	.831**	.751**	1
	p	.073	.157	.060	.000	.000	.000	.000	.

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tablo 5 incelendiğinde, çocukların *Dışa Yönelim* problem davranışlarıyla ebeveynlerin evlilik uyumları arasında negatif yönde, düşük ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($r=-.212, p<0.05$). Problem davranış Ölçeği'nin diğer boyutları ile ebeveynlerin evlilik uyumları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır.

4. Tartışma ve Yorum

Araştırmada ebeveynlerin evlenme biçimine (Tablo 1); evlilik süresi (Tablo 2) ve aile biçimine göre (Tablo 3) çocukların Problem Davranış Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$). Söz konusu değişkenlerin çocukların davranışları üzerindeki doğrudan etkisine yönelik çalışmalar sınırlıdır. Ancak bu değişkenlerin dolaylı etkisi yorumlanabilir. Demiray (2006) evlenme biçiminin eşlerin evlilik uyumunu etkilemediğini saptamıştır. Şehirli (2007) yaptığı çalışmada geniş aileye sahip olan çocukların çekirdek aileye sahip olan çocuklara göre sosyal uyum açısından daha problemliler olduklarını saptamıştır. Geniş ailede çocukların eğitimlerine anne ve babadan başka bireylerin katılması eğitimde disiplin sorunlarını da beraberinde getirebilmektedir. Tutarsız tutumların geniş ailelerde sık görülme olasılığının çocukların davranışlarını olumsuz etkilemesi kaçınılmazdır.

Tablo 4'e göre çocukların problem davranışlarıyla ebeveynlerin sosyal destek sistemleri arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=-.246, p<0.05$). Bu bulguyu destekleyen araştırma sonuçları mevcuttur.

Dressler (1985), Barrera ve Garrison-Cones (1992), Coşkun ve Akkaş, (2009), Sencar (2007) yaptıkları çalışmada sosyal desteğin bireyin psikolojik problemlerini azaltmada önemli etken olduğunu sosyal destek ile kaygı, depresyon gibi problemler arasında negatif bir ilişki olduğunu saptamışlardır. Şirvanlı Özen (1999)'un yaptığı çalışmada, çatışmalı ve boşanmış anne-babaların çocuklarının sosyal destek algılarının, çatışmasız anne babaların çocuklarının sosyal destek algısına oranla daha düşük olduğunu saptamıştır.

Sosyal destek kaynaklarının zayıf olması durumunda ebeveynler psikolojik problemleri daha fazla yaşayabilmekte ve bu durum çocuklarıyla olan iletişimlerini de olumsuz etkileyebilmektedir (Henderson vd.,2003:34). Dishion vd.(2008) ailelere ve-

rilen destek programlarının çocukların problem davranışlarını azaltmada etken olduğunu saptamışlardır.

Jennings vd. (1991)'in araştırma sonucunda; arkadaşlarıyla düzenli olarak görüşen, etkileşimde bulunan ve psikolojik destek alan annelerin, böyle bir sosyal desteği olmayan annelere göre, çocuklarına karşı daha sorumlu davrandıkları ve daha olumlu tutum geliştirdikleri, çocuklarını daha fazla destekledikleri ve gereksiz kontrol içeren davranışları daha az sergiledikleri ifade edilmektedir.

Taylor vd.(2003) ve Atzaba-Poria ve Pike(2005) yapmış oldukları araştırmada ailelerin aldığı sosyal desteğin dolaylı olarak çocukların problem davranışları ile ilişkili olduğunu saptamışlardır. Başka bir ifade ile ailelerin aldıkları sosyal destek ile çocukların problem davranışları arasında negatif bir ilişki olduğunu belirlemişlerdir. Araştırmada ailenin algıladığı sosyal desteğin çocuklardaki problem davranışların önlenmesinde koruyucu bir faktör olduğu ifade edilmektedir.

Araştırma bulguları yapılan farklı araştırma sonuçları ile birlikte değerlendirildiğinde ailelerin algıladıkları sosyal desteğin dolaylı olarak çocukların problem davranışları üzerinde önemli etkisinin olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 5'e göre çocukların dışa yönelim problem davranışlarıyla ebeveynlerin evlilik uyumları arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-212, p<0.05$). Problem Davranış Ölçeği'nin diğer boyutları ile ailelerin evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Yapılan yurt içi ve yurt dışı araştırmalar bu bulguyu desteklemektedir.

Jouriles vd. (1999) ailelerin evlilik uyumları ile çocukların uyum problemleri arasında negatif bir ilişki olduğunu saptamıştır. Najman vd. (1997) boylamsal araştırmasında hamile annelerle çalışmışlar ve bu annelerin çocukları beş yaşına geldiğinde çocukların davranışlarını değerlendirmişlerdir. Araştırma sonucunda eşleriyle ilişkilerini zayıf olarak nitelendiren annelerin çocuklarının, eşleriyle tutarlı ilişkiler içerisinde olan ve çatışma yaşamayan annelerin çocuklarına göre daha fazla davranış problemlerinin bulunduğunu saptamışlardır.

Webster-Stratton (1988) araştırmasında evlilikteki sorunları nedeniyle annelerin babalara göre çocuklarıyla daha olumsuz etkileşimde bulduklarını saptamıştır. Baker ve Heller (1996), Fishman ve Meyers (2000), Cavanagh ve Huston (2006), Gerard vd.(2006), yaptıkları araştırmalarda ailedeki uyumsuzluğun çocuklarda uyum problemlerine neden olduğunu saptamıştır. Hakvoort vd. (2010) yaptıkları araştırmada evlilik uyumu arttıkça çocuklara kendine güven ve psikolojik uyumun arttığını saptamışlardır. Cui vd.(2005), yaptıkları araştırmada evliliklerdeki uyumsuzluk ve çatışmalar arttıkça çocuklardaki problem davranışların arttığı; evlilik uyumu arttıkça da problem davranışlarda azalma olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.

Arı ve Şahin Seçer (2003), olumsuz tutumlara sahip ebeveynlerin çocuklarında

içe kapanık bir kişilik yapısı geliştiğini; aile içi geçimsizliğin çocukların psikososyal temelli problem çözme becerisi puan ortalamalarını olumsuz yönde etkilediği bulgularına ulaşmışlardır. Sarı (2007) anne baba tutumları ile çocukların uyumsuz davranışlar arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmasında, anne baba tutumları ile çocukların sosyal uyumsuzlukları arasında negatif ilişki olduğunu saptamıştır. Yaman vd. (2010), araştırmalarında Hollandalı ve Türk ailelerin ebeveynlik becerilerinin çocuklarındaki problem davranışlar üzerindeki etkisini incelemişler ve düşük ebeveynlik etkileşiminin çocuklarda özellikle dışa yönelim davranış problemlerini arttırdığını saptamışlardır.

Gökdağ (2002), ailenin belli bir sistem içerisinde birbirine bağlanan üyelerden oluştuğunu ve bu üyelerden herhangi birinde meydana gelen olumsuzluğun diğer üyeleri de olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Ayan (2007) çalışmasında annelerin çocuklarına karşı olumsuz davranışlar sergilemelerinin çocuklarda saldırgan davranışları arttırdığını saptamıştır.

Erbek vd.(2005), evlilikte eşlerarası yaşanan çatışmaların çocukların daha incinebilir ve duygusal tepki verme eğiliminde olabileceklerini vurgulamaktadırlar. Bununla birlikte ebeveynlerin çatışma çözme için kullandıkları olumlu ya da olumsuz çatışma çözme yöntemlerini çocukların model aldıklarını ve kendi yaşamlarında karşılaştıkları problemleri bu modele göre çözümlenmeye çalıştıklarını belirtmektedirler.

Şirvanlı(1999),araştırmasında eşlerarası evlilik uyumunun azaldığı durumlarda çocuklarda uyum problemlerinin de arttığını saptamıştır. Kındap ve Sayıl (2011) da yaptıkları araştırmada ebeveynlerin çatışma durumlarının çocukların içe ve dışa yönelen problem davranışlarla negatif ilişkisinin bulunduğunu saptamışlardır.

Üstündağ (2009), ise ebeveynlerin kendi aralarındaki çatışmalarının çocuklar üzerinde disiplini sağlama ile ilgili sorunları yaşamalarına neden olduğu ve bunun sonucunda da çocuklardaki anti sosyal davranışlara yol açtığını belirtmektedir.

Tüm bulgular birlikte değerlendirildiğinde ailelerin algıladıkları sosyal destek ve ebeveynlerin evlilik uyumları ile çocukların davranışları arasında ilişki bulunduğunu söyleyebilmek mümkündür. Ebeveynlerin algıladıkları sosyal destek arttıkça ve ebeveynlerin evlilik uyumu arttıkça çocuklardaki problem davranışlar azalmaktadır.

Bu bulgular ışığında aşağıdaki öneriler verilebilir:

Ebeveynlerin evlilik uyumu ve algıladıkları sosyal destek sadece kendilerini değil çocuklarıyla olan ilişkilerini de etkilemektedir. Bu açıdan bakıldığında ebeveynlerin evlilik uyumuna ilişkin eğitim almaları önem taşımaktadır. Ancak söz konusu eğitimin tüm eğitim kademelerine yayılarak verilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Zira uyumlu bir evlilik kısa süreli alınan eğitimle değil daha uzun sürede içselleştirilmiş bir eğitimin sonucu gerçekleşebilir. Buna paralel olarak toplum merkezleri, okullar ve ebeveynin iş yerleri ailelerin sosyal destek kaynaklarının güçlendirilme-

si amacıyla sosyal faaliyetler düzenleyebilir. Söz konusu sosyal faaliyetler yerel yönetimlerce de desteklenebilir.

Okullarda ailenin önemine ve güçlendirilmesine ilişkin verilecek eğitimin halk eğitim merkezlerinde, yazılı ve görsel basında uzman kişiler tarafından verilmesi önerilebilir. Bununla birlikte gerektiğinde ailelere psikolojik destek sağlamak için psikologların rahat ulaşılabilen alanlarda görevlendirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmada saptanan ebeveynlerin *evlilik uyumu ve algıladıkları sosyal desteğin azalması durumunda çocuklarının problemleri davranışlar geliştirme olasılığının ortaya çıkmasına ilişkin sonuç* aile danışmanları tarafından aile terapilerinde ebeveynlerin farkındalıkları arttırmak için kullanılabilir.

Sosyal becerilerin kazanılması evlilik uyumunda önemli etkidir. Sosyal becerilere sahip birey kişilerarası ilişkilerinde başarılı, problem çözme ve empati becerisi gelişmiş bireylerdir. Söz konusu özellikler evlilikte eşler arası uyumun oluşmasında önemlidir. Bu açıdan bakıldığında ebeveynlerin sosyal becerileri kazanmalarına fırsat verecek oluşumlar içerisinde olmaları teşvik edilebilir.

Evlilik uyumunda eş seçiminde dikkate alınan kriterler önem taşımaktadır. Bu nedenle gençlerin evlilik planları yaparken evlilikte uyumu arttıracak, kişisel gelişim, eğitim düzeyi, sosyoekonomik düzey, evliliklerinde ailelerinin onayı, dünya görüşü, ilgi alanları ve beklentileri gibi etkenleri daha titiz bir şekilde değerlendirmelerine yönelik bilinçlendirme seminerleri verilebilir.

Kentleşme sürecinin olumsuz etkileri dikkate alındığında pek çok ailenin yakın arkadaş, komşu, özel insan, akraba gibi sosyal destek kaynaklarından yoksun bulunduğu görülmektedir. Ebeveynlerin aile, özel insan ve arkadaş bağlamında sosyal destek kaynaklarının genişletilmesi önem taşımaktadır. Bu kapsamda okul öncesi eğitim kurumlarına çocukları devam eden ebeveynler için okullar sosyal destek sağlama görevini üstlenebilirler. Ailelerin sosyal etkinlikler çerçevesinde bir araya getirilmesi, gerektiğinde ihtiyaç duyulan konularda ilgili uzmanların desteğinin sağlanması okul öncesi eğitim kurumları tarafından gerçekleştirilebilir. Komşuluk ilişkilerini geliştirmek amacıyla mahalle muhtarlıkları aileler için sosyal etkinlikler düzenleyebilir. Bu etkinlikler çerçevesinde aynı çevrede ikamet eden ailelerin tanıştırılması ve dostluklarının geliştirilmesi desteklenebilir. Günümüzde akrabalık ilişkilerinin zayıflamış olması ebeveynlerin en yakın ve en güvenilebilecek sosyal destek sisteminden yoksun bırakılmaktadır. Bu nedenle akrabalık ilişkilerinin kuvvetlendirilmesine yönelik çalışmaların basın yayın organları tarafından kapsamlı bir şekilde yürütülmesi önerilebilir.

Bu araştırma altı yaş çocuklarını kapsamaktadır. Bu konuya yönelik çalışmalar yapacak olan araştırmacılara; aynı araştırmayı 3-6 yaş grubu çocuklarını ve ebeveynlerini kapsayacak şekilde ve daha geniş örneklem ile yapmaları önerilebilir. Araştırma da çocukların problem davranışları ile ebeveynlerinin evlilik uyumları ve algıladıkları

sosyal destek arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmacılara; ebeveynlerin sosyal becerileri ile çocuklarının problem davranışları arasındaki ilişkiyi; ebeveynlerin problem davranışları ile çocuklarının problem davranışları arasındaki ilişkiyi; ebeveynlerin problem çözme yöntemleri ile çocuklarının problem davranışları arasındaki ilişkiyi incelemeleri önerilebilir.

5. Kaynakça

- Alisinanoğlu, F. ve Özbey, S. (2009). Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. *Mesleki Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı:1 173-198
- Arı, R. ve Şahin Seçer, Z.(2003) Farklı Ana Baba Tutumlarının Çocukların Psikososyal Temelli Problem Çözme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. *S.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı 10.451-464.
- Atzaba-Poria, N. and Pike Alison (2005). Why the Ethnic Minority(Indian) Children Living in Britain Display More Internalizing Problems than Their English Peers? The Role of Social support and Parental Stle as Mediators. *International Journal of Behavioral Development*.29 (6),532-540.
- Amato P.R.(2005). The İmpact Of Family Formation Change On The Cognitive, Social, And Emotional Well-Being Of The Next Generation. *Future Child* 15:75-96.
- Ayan,S. (2007). Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri. *Anatolian Journal of Psychiatry*; 8:206-214
- Baker, B.L and Heler ,T..L.(1996). Preschool children with externalizing behaviors: Experience of fathers and mothers *Journal of Abnormal Child Psychology*. [Volume 24, Number 4 / August](#). 513-532
- Barrera JR.M. Carolynne Garrison-Jones ,G.(1992) Family and peer social support as specific correlates of adolescent depressive symptoms. *Journal of Abnormal Child Psychology* Volume 20, Number 1 / February, 199. 1-16
- Cavanagh, C.H and Huston, A.C. (2006)Family Instability and Children's Early Problem Behavior. *Social Forces*, Volume 85, Number 1, September.pp.551-581.
- Brett.V.B.(1993).Family Funktioning and Adolescant Behavios Problems:An Analysis of the National Surveyof Families end Households. ED415993 <http://ebscost.com>.
- Coşkun, Y. ve Akkaş, G.(2009). Engelli Çocuğu Olan Annelerin Sürekli Kaygı Düzeyleri İle Sosyal Destek Algıları Arasındaki İlişki. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* Cilt 10, Sayı 1, (213-227).
- Cui M, Conger R.D, Lorenz F.O. (2005).Predicting Change in Adolescent Adjustment From Change in Marital Problems. *Developmental Psychology*, 41:812-23.
- Demiray,Ö.(2006). Evlilikte Uyumun Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi.. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniveristesisi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı:Diyarbakır.
- Dressler, W.W.(1985). Extended Family Relationships, Social Support, and Mental Health in a Southern Black Community. *Journal of Health and Social Behavior*; Vol. 26, No. 1. pp. 39-48
- Dishion,T.J. ,Shaw,D., Connell,A., Frances Gardner,F. Chelsea Weaver,C. and Mel-

- vin Wilson,M.(2008). The Family Check-Up With High-Risk Indigent Families: Preventing Problem Behavior by Increasing Parents' Positive Behavior Support in Early Childhood. *Child Development*, September/October ,Volume 79, Number 5, Pages 1395 – 1414.
- Donma, M. ve Donma, O.(2006). Evlilik Problemleri, Sosyal ve Fiziksel Çevre İle Çocuk Sağlığı Etkileşiminde Sosyal Hizmetlerin Önemi. Küreselleşen Dünyada Sosyal Hizmetlerin Konumu Hedefleri ve Geleceği. Sempozyum Sunum Kitabı..67-71
- Erbek,E., Beştepe,E.,Akar,H. , Eradamlar.N. ve Alpkan,R.L.(2005). Evlilik Uyumu. *Düşünen Adam*; 2005, 18 (1): 39–47
- Eker, D. , Arkar, H. ve Yıldız, H.(2001). Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Gözden Geçirilmiş Formunun Faktör Yapısı, Geçerlik ve Güvenirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 12(1):17-2
- Erdoğan,S.(2007). Evlilik Uyumu İle Psikiyatrik Rahatsızlıklar, Bağlanma Stilleri ve Mi-zaç ve Karakter Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi.Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı:Ankara
- Fidanoğlu, O.(2007). Evlilik Uyumu İle Eşlerin Somatizasyon Düzeyleri Arasındaki İlişki Ve Diğer Sosyo-demografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılması. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Bilim Dalı: İstanbul.
- Fishman, E. A., and Meyers, S. A. (2000). Marital Satisfaction and Child Adjustment: Direct and Mediated Pathways. *Contemporary Family Therapy*, 22, 437–452.
- Gerard, J. M., Krishnakumar, A., and Buehler, C. (2006). Marital conflict, parent–child relations, and youth maladjustment. A longitudinal investigation of spillover effects. *Journal of Family Issues*, 27, 951–975.
- Gökdağ, (2002). Aile Psikolojisi ve Eğitimi. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Hakvoort,E.M.,Bos,H.M.W.,Balen,F.V. and Hermanns,J.M.A.(2010). Family Relationships and the Psychosocial Adjustment of School-Aged Children in Intact Families. *The Journal of Genetic Psychology*, 171(2), 182–201
- Henderson,A.D,Thomas V.S. and Horne,A.M.(2003). Mothers and Sons: A Look at the Relationship Between Child Behavior Problems, Marital Satisfaction, Maternal Depression, and Family Cohesion. *The Family Journal: Counseling And Therapy For Couples And Families*, Vol. 11 No.1. 33-41
- Jennings,K.D., Stagg,V.and Connors,R.E.(1991). Social Networks and Mothers' Interactions with Their Preschool Children. *Child Development* Vol.62, Issue 5, pp 966–978
- Jenkins,J., and Simpson,A., Judy Dunn,J., Rasbash,J. Thomas G. O'Connor,T.O.(2005). Mutual Influence of Marital Conflict and Children's Behavior Problems: Shared and Nonshared Family Risks. *Child Development*, January/February, Volume 76, Number 1, Pages 24 – 39
- Jouriles,E.N.,Bourg,W.J. and Farris,A.M.(1999).Marital Adjustment and Child Conduct Problems :A Comparison of the Correlation Across Subsamples.*Journal of Consulting Clinical Psychology*,Vol:2.354-357.
- Kaner,S.(2010). Psychometric Properties of Revised Parental Social Support Scale. *Education and Science*. Vol. 35, No 157.15–29
- Kargı, E.ve Akman, B. (2006). Üniversiteli Gençlerin Bakış Açısıyla “Aile İçi Sorunlar”. Kü-

- resellenen Dünyada Sosyal Hizmetlerin Konumu Hedefleri ve Geleceği. Sempozyum Sunum Kitabı.140.
- Kındap, Y. ve Sayıl, M. (20Eşlerarası Çatışma, Ebeveyn Uygulamaları Ve Ergen Uygulamaları Ergenin Sorun Davranışları Arasındaki Bağlantılar. TÜBİTAK Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Projeleri kapsamında desteklenmiş proje raporu. <http://www.devpsy.hacettepe.edu.tr/dosyalar/yayın/yayın21.pdf> adresinden 17.03.2011 tarihinde indirilmiştir.
- Kocadere, M.(1995). İyi ve Kötü Evlilikle Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.Ege Üniveristesesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü: İzmir.
- Locke, H.J. and Wallace, K.M.(1959). Short Marital-Adjustment and Prediction Tests: Their Reliability and Validity. *Marriage and Family Living*. Vol. 21, No. 3 (Aug., 1959), pp. 251–255
- Merrill, K.W.(2003).Preschool and Kindergarten Behavior Scales.Second Edition. Examiner’s Manual.Pro-ed.An International Publesher.
- Najman,J.K., Behrens M.,B.C., Andersen,M. Bor,W. O’Callaghan,M.and. Williams, G.M.(1997). Impact of Family Type and Family Quality on Child Behavior Problems: A Longitudinal Study. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry* Volume 36, Issue 10, Pages 1357-1365
- Sarı, E. (2007). Anasınıfına Devam Eden 5-6 yaş Çocukların Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Çocuğun Sosyal Uyum ve Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi: Ankara.
- Savi, F. (2008). 12–15 Yaş Arası İlköğretim Öğrencilerinin Davranış Sorunları İle Aile İşlevleri Ve Anne-Baba Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Programı: İzmir.
- Sencar, B. (2007). Otistik çocuğa sahip ailelerin algıladıkları sosyal destek ve stres düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı: İzmir.
- Okanlı, A., Tortumluoğlu,G. ve Kırpınar,İ.(2003). Gebe Kadınların Ailelerinden Algıladıkları Sosyal Destek İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 4 (2) : 98–105.
- Özbey, S. (2009). Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği’nin (PKBS–2) Geçerlik Güvenirlik Çalışması ve Destekleyici Eğitim Programının Etkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı: Ankara.
- Parke, R. D. (2004). Development in the family. *Annual Reviews Psychology*, 55, 365–399
- Şehirli, N.(2007). Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği’nin Geliştirilmesi ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabi-

- lim Dalı: Ankara.
- Şirvanlı Özen, D. (1998). Eşler Arası Çatışma ve Boşanmanın Farklı Yaş ve Cinsiyetteki Çocukların Uyum ve Davranış Problemleri İle Algıladıkları Sosyal Destek Üzerindeki Rolü. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü: Ankara
- Şirvanlı, D. (1999). Eşler Arası Çatışma ve Boşanmanın Çocuklar Üzerinde Etkileri: I. Davranış ve Uyum problemleri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*.6 (1):19–29.
- Taylor,R.D., Eleanor Seaton,E. Jacobson,L, Rodriguez,A.U. and Domingue,A. (2003). Social Support, Family Organization, and Adolescent Adjustment in Low-Income Puerto Rican Families. Publication Series No. 6 <http://www.temple.edu/lss/pdf/publications/pubs2003-6.pdf>
- Tutarel Kışlak, Ş. (1999). Evlilikte Uyum Ölçeğinin (EUÖ) Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması.*3P Dergisi* (7) 1. 50–57
- Uyanık Balat, G. Şimşek, Z. ve Akman, B. (2008). Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Davranış Problemlerinin Anne ve Öğretmen Değerlendirilmeleri Açısından Karşılaştırılması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) 34: 263–275
- Üstündağ, H.(2009). Eşler Arasındaki Çatışmanın Çocuklar Üzerindeki Etkileri. <http://www.atmaca.me/esler-arasindaki-catismanin-cocuklar-uzerindeki-etkileri> adresinden 17.03.2011 tarihinde indirilmiştir.
- Webster-Stratton, C.(1988). Mothers' and Fathers' Perceptions of Child Deviance: Roles of Parent and Child Behaviors and Parent Adjustment. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. Volume 56, Issue 6, December, Pages 909–915.
- Yaman,A.; Mesman ,J., Ijzendoor,N,M.H.V. and Bakermans- Kranenburg ,M.J.(2010). Perceived family stress, parenting efficacy, and child externalizing behaviors in second-generation immigrant mothers. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*. Volume 45, Number 4. 505–512
- Yaşar, F.(2009). İlköğretime Devam Eden Öğrencilerin Anne-Çocuk İlişisini Kabul ve Reddedici Algılama Düzeyinin Annenin Evlilik Doyumu ve Evlilik Uyumunu Düzeyiyle İlişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı: Adana.
- Zubrick,S.R., Ward,K.A.,Silburn,S.R.,Lawrence,D.,Williams,A.A.,Blair,E. Robertson,D.and Sanders,M.R.(2005). Prevention of Child Behavior Problems Through Universal Implementation of a Group Behavioral Family Intervention. *Prevention Science*. Volume 6, Number 4.287–304.
- Zimet, G.D., Dahlem, N.W., Zimet, S.G. & Farley, G.K. (1988). The Multidimensional Scale of Perceived Social Support. *Journal of Personality Assessment*, 52, 30–41. <http://www.yorku.ca/rokada/psyctest/socsupp.pdf>

EXTENDED ABSTRACT

Purpose of the study: This study was carried out so as to determine the relationship among problematic behaviors in preschool children and *marital adjustment* and *social support systems*. Moreover, it was examined whether the problematic behaviors in children change according to some features such as parents' marriage date, types of marriage, which could affect the marital adjustment.

Statement of the problem: The effect of the characteristics of the family on children's social, emotional and cognitive development is one of the important subject matters for researchers. Marriage is considered to be important with regards to the active role it plays in parents and children relations. The quality of the adjustment in the marriage exhibits the family quality of life. Poor and unfavorable relations between parents may lead individuals to various negative behaviors. The aforementioned situation inevitably has either positive or negative effect on children. In order to prevent adjustment problems in children, enhancing the quality of interaction between both parents and children and couples is essential. Although there are a lot of factors affecting parents' marital adjustments, social support resources play an important role in marital adjustment. The happiness and positive social support perceptions of the individuals may be observed in their interactions with others. In parallel to this, beside the parents' marital adjustment, the quality of social support resources also has either direct or indirect effect on their interaction with their children. According to ecological system approach, the closest and the furthest environments in which the child lives play important roles in shaping his/her behaviors. Consequently, a child is not only influenced by parents but also s/he is influenced indirectly by the social environment that his/her family interacts with. For this reason, this study is important in terms of raising parents' awareness on the problematic behaviors of children and their reasons caused by parents. In addition to this, it is hoped that this study will shed light for family consultants, psychologists and future researchers.

Method: The present study is general survey study, which investigated the six-year-old children's problematic behaviors. Relational Survey model was used in order to determine the relations among problematic behaviors of preschool children and their parents' marital adjustments and perceived social support systems, and also it was tried to determine whether these problematic behaviors vary according to parents' marriage types, marriage durations and family types.

Participants: The participants of this study were 89 preschool children attending to kindergarten affiliated to state schools in Ankara and their parents (n=89), totally 178. 74 of the parents were mothers and 15 of them were fathers.

Data Collection Tools: Problematic Behavior Scale part of Preschool and Kindergarten Behavior Scales (PKBS-2), Marital Adjustment Scale and Multidimensional Scale of Perceived Social Support and personal information form were used to

gather the data.

Problem Behavior Scale, which was developed by Merrel (2003) and validated and adapted to Turkish by Alisinanoğlu and Özbey (2009), is comprised of four parts: *Extrinsic, Intrinsic, Anti-social and Egocentric*.

Marital Adjustment Scale, developed by Locke and Wallace (1959) and its validity and reliability were checked by Tutarel Kışlak (1999) in Turkey, consists of 15 items. Along with assessing the general quality of marriage, Marital Adjustment Scale assesses various topics (i.e. family budget, expressing emotions, friends, sexuality, social rules, philosophy of life) and also assesses the type of relation through getting along with each other or not (i.e. spare time, outdoor activities, conflict resolution, trust). Multidimensional Scale of Perceived Social Support was developed by Zimet et al. (1998), and it was translated and its validity and reliability were tested by Eker, Arkar and Yıldız (2001). "Multidimensional Scale of Perceived Social Support" is a scale that consists of 12 items and evaluates the sufficiency of the perceived social support from three different sources: *Family, Individual Person and Friendship relations*.

Personal information form consists of questions related to parents' marriage types, marriage dates and family types. It was prepared by the researcher.

Problem Behavior Scale was filled for each child by their teachers. Marital Adjustment scale and Perceived Social Support Scale were filled out by parents (74 mothers and 15 fathers). The forms which have missing data were excluded from the study.

Kruskal Wallis H, Mann Whitney and Pearson Correlation tests were used to analyze the data.

Conclusion: The findings of the present study showed that there was a negative significant relation between problematic behaviors of children and parents' perceived social support systems. In other words, when the parents' perceived support increases, the problem behaviors of children decrease; when the parents' perceived support decreases, the problem behaviors of children increase ($r=-.246$, $p<0.05$). Extrinsicism problem behaviors of children and parents' marital adjustments have a negative low significant relations ($r=-.212$, $p<0.05$). No significant differences were determined among other dimensions of Problem Behavior Scale and parents' marital adjustment. Problematic behaviors of children vary according to their parents marriage types, family types and marriage durations ($p>0.05$). When all findings were evaluated, it is possible to say that there are relations among parents' perceived social support and their marital adjustment and problematic behaviors of children.

According to the results gained through this present study, some suggestions were offered for popularizing centers for family consulting, educators and media in order to support and develop parents' marital adjustments and social support systems.